

УДК 811.111:004:4

Н.Д. Ткаченко
Національний університет
харчових технологій

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ТЕЛЕФОНІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВНЗ

Стаття присвячена використанню іноваційних засобів навчання — мобільних телефонів у вивченні іноземних мов у вищій школі. У статті порівнюються можливості комп'ютера та мобільного телефона як засобів навчання; визначається коло методичних проблем, які можуть бути вирішені за допомогою мобільних телефонів у вивченні іноземних мов.

Ключові слова: іноваційні засоби, мобільний телефон, комп'ютер, іноземні мови, методика.

Актуальність статті визначається розвитком методик з використанням електронних засобів навчання — комп'ютерів. Об'єктом статті є використання одного з найпопулярніших електронних засобів спілкування — мобільних телефонів у навчанні та самовдосконаленні іноземних мов. Мета статті — визначити коло методичних проблем, які можуть бути вирішені за допомогою мобільних телефонів у вивченні іноземних мов. Наукове значення статті полягає у розвиненні методики використання іноваційних засобів вивчення іноземних мов.

Педагогічна діяльність являє собою нескінченний пошук нових засобів навчання, оновлення навчального матеріалу згідно сучасного змісту і розширення ментального простору людини. Над засобами навчання сторіччями працювали видатні педагоги світу. Вони заклали методичну базу

сучасної педагогіки навчання і виховання молодих поколінь. Практика показує незмінність основних дидактичних установ класичної педагогіки. Технічні засоби навчання дозволили доповнити та урізноманітнити види аудиторної та позааудиторної мовленнєвої діяльності. Комп'ютер назавжди увійшов у побут і діяльність викладачів і студентів. На комп'ютерах виконуються курсові, дипломні роботи, лабораторні завдання.

Розробка та впровадження іноваційних технологій являє собою засіб викладання іноземних мов для більш ефективного сприйняття та засвоєння студентами необхідного об'єму навчального матеріалу. Іноваційні технології включають методологічні — навчальні, психологічні, етичні, культурологічні технології. Ефективність електронних засобів навчання пов'язана з можливістю стимулювати всі види мовленнєвої діяльності. «Мультимедійні засоби дозволяють задіяти майже всі органи чуття студентів, поєднуючи друкований текст, графічне зображення, рухоме відео, статичні фотографії та аудіозапис, створюючи «віртуальну реальність справжнього спілкування» (І, 99). Як переваги застосування мультимедійних матеріалів та комп'ютерних мереж відмічають значне скорочення часу навчання, зростання рівню запам'ятовування засобом поєднання графічної та звукової інформації.

Серед відомих дослідників використання іноваційних та інформаційних засобів у навчанні: Н. Басова, С. Ветров, М. Кларін, І.Підласий, Ж. Поплавська, Д. Стетченко, В.Тинний, В. Шукшунов, В. Безпалько, А. Нісімчу, О.Шиян та інші. Однак, недостатньо уваги приділяється застосуванню комп'ютерів у вивченні іноземної мови з метою розвитку навичок комунікативної компетенції.

Використання ЕЗН (електронних засобів навчання) постійно поширюється. «Методика використання комп'ютерів у навчанні ІМ (іноземних мов) виявилась пер-

спективним напрямком. Традиційні форми контролю навчальної діяльності, а саме, письмова контрольна робота, усне опитування, диктант, твір, переказ та іспит — недостатньо об'єктивні, точні та оперативні. Комп'ютеризоване навчання ІМ дозволяє контролювати навчальну діяльність студента з високою точністю і об'єктивністю, здійснюючи постійний зворотній зв'язок.» [1, с. 98].

Відмічають, що мультимедійні електронні засоби навчання мають великі дидактичні можливості, реалізують принципи доступності, інтегрованості, інтерактивності, адресності, надмірності, сензитивності, різносторонності, оновлення освітніх комунікацій [4, с. 113—114]. «Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіо-візуальний формат, надають такі можливості, які традиційні підручники надати не можуть. Наявність таких засобів дає викладачам можливість планувати такі види діяльності, які вносять елемент зацікавленості в навчальний процес. Вони дозволяють створити активне кероване комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання. Взаємодія студента з комп'ютером, таким чином, із простого обміну інформацією або виконання команд перетворюється на багатогранну діяльність у цьому середовищі, завдяки чому перед студентом відкриваються дійсно необмежені можливості» [1, с. 99].

Серед переваг комп'ютеризованого навчання іноземним мовам (КНІМ), формування мовної компетенції, відмічають варіативність застосування незалежно від етапу навчання; можливість використання на практичних заняттях; полегшене сприйняття та запам'ятовування студентами; економія навчального часу; індивідуалізація навчання студентів та його облік; «використання різних аудіовізуальних засобів навчання; створення комфортного середовища навчання; активізація навчальної діяльності студента; інтенсифікація навчання та підвищення рівня мотивації; формування самооцінки студентів та створення умов для самостійної роботи.» [1, с. 99]. К.В. Александров пропонує самостійну роботу з інформаційною системою для підготовки завдань з іноземної мови та спілкування з викладачем через Інтернет для організації навчання, управління, контролю і мотивації [2, с. 102], сприяння комунікативній діяльності студентів. Розробляється дистанційне навчання за допомогою комп'ютерної технології [3].

Створення електронних баз даних у навчальних закладах дає можливість спрямовувати навчання іноземним мовам згідно потреб користувача електронного засобу. Практика показала, що студенти у ВНЗ можуть копіювати методичні рекомендації з електронних носіїв інформаційної бази університету, якщо цей матеріал відсутній у друкованому вигляді. Магістри та аспіранти цікавляться посібниками на електронних носіях у процесі підготовки до іспитів. Створення бази даних на електронних носіях зараз не є проблемою. Важче створювати програмовані електронні навчальні матеріали, оскільки це вимагає знань основ програмування, а завантаженість викладачів ВНЗ не дає можливості витрачати час на таку роботу, хоча багато з них цікавляться програмуванням. Мовою програмуванням не володіють і місцеві молоді спеціалісти, які працюють з комп'ютерними мережами, тому вони не можуть займатися програмуванням. Втім викладачі взмозі опанувати і цей вид діяльності.

На жаль, використання комп'ютерів для вивчення іноземних мов пов'язане з великими матеріальними витратами з-за необережного користування студентами. Безперервні пошкодження комп'ютерів закінчуються їхньою непридатністю для роботи. З методичної точки зору, комп'ютери не сприяють розвитку усного мовлення. Ось чому, на філологічних факультетах, поряд з комп'ютерами, використовуються кабінети синхронного перекладу як засобу розвинування навичок усного мовлення. Останній методичний засіб може здійснюватися і без спеціальних технічних пристроїв, в умовах аудиторії.

Мобільні телефони настільки увійшли у життя людей, що люди користуються ними для вирішення будь яких проблем. Основною метою використання мобільних телефонів є спілкування, що наводить на думку про можливість використання їх як

засобів інтерактивної методики у педагогічній практиці. Мобільний телефон є також засобом отримання інформації з електронних джерел Інтернету. Обізнаність населення із комп'ютером та комп'ютерними програмами дозволяє поширити знання, в тому числі і знання іноземних мов практично на всіх зацікавлених у цих знаннях. Читання та прослуховування електронних програм — пісень, текстів у транспорті, удома, на роботі є достатньою діяльністю для самостійного опанування іноземною мовою.

Мобільний телефон є зручним електронним засобом навчання багатьом предметам на всіх рівнях навчання. Компактність та потреба у щоденному телефонному зв'язку зумовлюють їхню наявність практично в усіх студентів. Крім того, мобільний телефон являє собою предмет розваги для студента. Тобто мобільні телефони являють собою стимул в собі як засіб розваги і задоволення потреб у комунікації та отриманні інформації.

Мобільні телефони мають багато можливостей комп'ютера: вони здатні створювати зворотній зв'язок, змінювану наочність, звукові ефекти, мотивацію навчання, ін.; компенсують недоліки аудіо- та відеозаписів, підручників. Головна мотивація використання мобільних телефонів — звичка і позитивні емоції від індивідуальної роботи з ними. Треба відмітити великі можливості урізноманітнити індивідуальну роботу на мобільних телефонах. Крім введення програм, можливе фотографування студентами індивідуальних методичних завдань з паперових носіїв замість переписування їх, що займає багато часу. Вивчений студентом короткий діалог підвищить його комунікативну компетенцію і участь у спілкуванні, коли задане завдання скласти діалог на задану тему, з чим може впоратися сильний або підготований удома студент. Здатність до спілкування є головною мотивацією у вивченні іноземних мов.

Мобільний телефон може замінити багато операцій комп'ютера. Він може використовуватися для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності: вивчення правопису, лексичного матеріалу, опанування навичками читання, слухання текстів, діалогів; вивчення та повторення граматичного матеріалу в моделях, таблицях, тренувальних вправах. Вивчення вимови іноземних слів можна доповнити аудіозаписом. Видами комунікативної діяльності, які дозволяє розвивати ЕЗН можуть бути «комп'ютерні ігри, поетапне читання, реконструкцію тексту» [1, 99]. До цього можна додати обмін СМС, зворотній синхронний переклад, «Мультимедія також включає в себе і гіпермедію, яка зв'язує мультимедійні ресурси разом і дозволяє користувачам вибирати власний шлях всередині програми» [1, 99].

Мобільні телефони мають зв'язок з Інтернетом, який дозволяє активізувати всі види мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання, письмо. Інтернет дає можливість створити реальне комунікативне середовище через форум, листування через електронну пошту, розвиваючи діалогічне мовлення. У торгівлі спостерігається наявність словників, енциклопедій, програм комп'ютерного перекладу, курсів з англійської мови, тестів на електронних носіях, які можуть бути використані для мобільних телефонів. Як приклад якісних комп'ютерних програм наводять English Platinum 2000 та Triple Play Please! Нью-Йоркського університету «Програма English Platinum 2000 побудована від слова + малюнок через складання фраз до діалогічного мовлення, являючи собою початковий етап для побудування речень і зв'язного мовлення.» [1, с.100]. Існують програми Bookshelf [5, с. 44], blogs.

Використання особистих мобільних телефонів дозволяє усунути ряд недоліків роботи з персональними комп'ютерами в учбових лабораторіях: пошкодження програми чи самого комп'ютера недисциплінованими учнями, адаптацію до стаціонарного комп'ютера, ін. Не можна сказати, що робота з мобільним телефоном дуже втомлює студента, якщо вона не займає багато часу і переривається іншими видами роботи — із дошкою, зошитом, книгою; усним мовленням. Основними перевагами мобільного телефона є доступність, зручність, портативність, багатофункційність, простота у використанні, економія матеріальних ресурсів учбового закладу.

Власний досвід студентів продемонстрував наступні види індивідуальної мовної діяльності на мобільних телефонах: 1) вивчення програмних тем, 2) користування електронним словником для усної відповіді, 3) користування електронним словником для перекладу текстів з іноземної мови та на іноземну мову, 4) прослуховування пісень, 5) фотографування текстів, 5) фотографування дошки з поясненнями граматичного та лексичого матеріалу.

Серед недоліків електронних технологій навчання М. Варшауер відмічає неадекватність програм з-за яких, «не дивлячись на всі переваги, гіпермедійні засоби значно не вплинули на викладання іноземних мов» [1, с. 100]. У зв'язку з цим автори статті «Дидактичні можливості...» рекомендують вдосконалити програмні засоби, щоб вони могли «реагувати на 'слабкі місця' користувача і обирати стратегію, яка б дозволила подолати цю 'слабкість', включаючи повторення, перефразування, уповільнення темпу, виправлення чи посилання студента до довідкової інформації» [1, с. 100].

Поширення вивчення іноземних мов означає розвиток світової культури, тієї сторони цивілізації, яка пов'язана із духовним світом людини, і яка нагально потребує поліпшення. Відставання духовної культури від технічного прогресу є недоліком нашого часу, який залежить і від ієрархічної побудови суспільства і, що головне, від вузьких кіл зосередження креативної діяльності людей. Не треба наводити приклади примітивних щоденних розваг великої кількості населення, особливо населення з нижчим рівнем освіти. Користування мобільними телефонами не піднімає їхні інтереси на вищий щабель інтелекту. На відміну від безмовних ігрових програм, ігрові програми іноземними мовами можуть зацікавити усіх від дошкочат до їхніх старших родичів, сприяючи розвитку менталітету населення.

Мотивація мовним матеріалом є важливим фактором навчання. Спілкування студентів іноземними мовами на заняттях виявляє різноманітність інтересів студентів, тому використання різноманітних матеріалів є важливим, якщо не головним стимулом у навчанні іноземній мові. Студенти демонструють розвинену ще у школі цікавість до художньої літератури, історії, точних наук, спорту, мистецтва, музики, ін. Відповідно, вони більш охоче працюють з матеріалом з улюбленої тематики. Здебільшого, все ж, студентів об'єднує читання усякою мовою текстів з обраної спеціальності чисто з інформаційною метою. Мультимедійні засоби дають можливість задовольнити такі духовні потреби студентів, підвищуючи ефективність навчання іноземній мові.

Створення якісних комп'ютерних навчальних програм є головним завданням навчання іноземним мовам. Такі програми повинні відповідати вимогам дидактики та методики: доступності для студентів різного рівня знань, цікавості, духовності, ефективності. Такі програми можуть бути створені колективами кафедр іноземних мов, серед яких є люди, обізнані у програмуванні. Не дуже вірогідно використовувати програмістів — викладачів, обтяжених своєю роботою; і не економно вводити у колектив ще й програміста.

Практика навчання іноземним мовам довела необхідність стислих завдань і переваги діалогічного мовлення і його стимулювання у друкованих та електронних рекомендаціях та посібниках з іноземних мов. Для стимулювання інтеракції необхідні ретельно підібрані завдання і найдійний алгоритм структури електронного навчального видання, який призводив би до швидкого результату навчання та переконував би користувача у доцільності заняття іноземними мовами у порівнянні з ігровими та іншими розважальними програмами.

Використання існуючих програм, їхніх модифікацій та створення нових матеріалів для доповнення підручників або суцільного використання як засобу навчання дозволяє створити необхідну базу матеріалів на електронних носіях у бібліотеках ВНЗ та на кафедрах іноземних мов. У мобільний телефон може бути введена усяка

текстова та звукова програма. На ньому можна виконувати такі методичні види робіт: 1) вивчення програмних текстів, 2) вивчення словника, 3) граматичних конструкцій, 4) прослуховування фономатеріалів для повторення, запом'ятовування та відтворення на клас або індивідуально через навушники, 5) зворотній, в тому числі синхронний переклад. Існує достатньо програм для всіх рівнів знання іноземної мови. Створивши відео-фонотеку на дисках на кожній кафедрі іноземних мов, можна забезпечити студентів програмним матеріалом на електронних носіях для аудиторної та позааудиторної індивідуальної та групової роботи.

Кількісний фактор матеріалу на мобільному телефоні має співпадати з можливостями студентів його запам'ятовування. Тематичні тексти мають бути невеликими — від десяти до двадцяти речень, насичені програмною лексикою і граматичними конструкціями. Граматичний матеріал повинен бути систематизований до мінімуму і поданий у моделях, таблицях.

Висновки. Можна відмітити великі перспективи використання індивідуальних мобільних телефонів у навчанні іноземними мовами, які допоможуть замінити громіздкі і неекономні фонетичні класи: здатність активізувати усі види мовленнєвої діяльності, додаткові можливості для індивідуальної роботи. Проблема створення високоефективних методичних матеріалів лягає на колективи викладачів, що мають набути навичок програмування. Такі матеріали повинні бути максимально скороченими, насиченими, дидактично та методично розробленими для легкості та швидкості засвоєння матеріалу і мати за мету постійну мовленнєву інтеракцію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шапран Л.Ю., Куниця Л.І., доц., Чередніченко Г.А. Дидактичні можливості використання автоматизованих навчальних курсів вивчення іноземних мов / Л.Ю. Шапран, Л.І. Куниця, доц. Г.А. Чередніченко: Нові технології навчання. — К.: НУХТ, 2006. С. 98—101.

2. Александров К.В. Информатизация иноязычного образования как фактор инновационного развития России / К.В. Александров: Инновации в образовании. — М., 2012. — № 4 март. — С. 97—106.

3. Ясинська С., Саєнсує М. Досвід використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання / С. Ясинська, М. Саєнсує: Вища школа. — К., 2011. — № 5—6. — С. 27—32.

4. Шутенко А.И. Личностное измерение образовательно-информационной среды в высшей школе / А.И. Шутенко: Инновации в образовании. — М., 2012. — № 4 март. — С. 107—115.

5. Healy K. Software Mania / K. Healy: Forum. — Sep. 1998. — Vol. 36 No. 3. — С. 44—45.

Н.Д. Ткаченко

Использование мобильных телефонов в процессе обучения иностранным языкам в ВУЗе

Статья посвящена использованию инновационных средств обучения — мобильных телефонов в изучении иностранных языков в высшей школе. В статье сравниваются возможности компьютера и мобильного телефона как средств обучения; определяется круг методических проблем, которые могут быть решены с помощью использования мобильных телефонов в изучении иностранных языков. Отмечается, что мобильные телефоны имеют ряд преимуществ перед компьютерами, что делает их использование перспективным.

Ключевые слова: инновационные средства, мобильный телефон, компьютер, иностранные языки, методика.

N. Tkachenko

**Application of mobile telephones in the process
of teaching foreign languages in the higher educational establishment**

The article is devoted to the application of modern electronic devices — mobile telephones in learning foreign languages in higher school. The article compares the possibilities of computer and mobile telephone as teaching tools. The article defines the number of problems which can be solved with the help of mobile telephones in foreign languages learning. Mobile telephones have a number of advantages over computers which makes their application perspective. Using mobile telephones the students are able to receive complex information from pictures, texts and sounds. Mobile telephones can develop all speech activities: listening, reading, speaking and writing. Mobile telephones allow to eliminate a number of problems, namely: students' damaging computers or programs, their adapting to desk-top computer. The main advantages of mobile telephone are: availability, convenience, small dimensions, polifunctioning, simplicity in use, economy of material resources of the educational establishment. Learning with mobile can not be more tiresome for the student than that with computer. The further advantages depend directly on the development of compact and informative programs, engaging all kinds of speech activity.

Key words: *new methods, mobile telephone, computer, learning, foreign languages.*

e-mail: jimp@ukr.net

Надійшла до редколегії 04.06.2012 р.